

تعریف مدیریت

تعاریف مختلفی برای مدیریت ارائه می‌شود. بعضی مدیریت را فرایندی می‌دانند که به وسیله آن کوشش‌های فردی و گروهی به منظور نیل به هدف مشترک هماهنگ می‌شود و یا بعضی مدیریت را انجام دادن کارها به وسیله و از طریق دیگران می‌دانند ولی می‌توان مدیریت را علم و هنر متشکل کردن و هماهنگ نمودن و رهبری و کنترل فعالیت‌های دسته‌جمعی، برای رسیدن به هدف یا هدف‌های مشترک دانست.

مدیریت علم است یا هنر؟ بر اساس مطالعات انجام‌شده هنوز نمی‌توان به طور قاطع اظهار نمود که مدیریت علم است یا هنر، اگر چه از مجموعه تعاریفی که در این زمینه شده و برداشت‌هایی که از کتاب‌ها در این رشته به عمل آمده، جنبه هنر بودن آن غلبه پیدا می‌کند. هنگامی که ملاحظه می‌شود یک پزشک خوب و متخصص، نمی‌تواند یک مدیر خوب برای بیمارستان باشد و یا یک مهندس از عهده اداره یک کارخانه عاجز می‌ماند و حتی یک متخصص در دانش مدیریت که تکنیک‌های مدیریت را نیز فراگرفته است در اداره یک شرکت صنعتی یا تجاری موفق نیست، موضوع هنر بودن مدیریت قوت می‌گیرد. بدین ترتیب حل مسائل و مشکلات یک سازمان یا موسسه، بیش از آنکه مربوط به اطلاعات تخصصی فرد باشد، مربوط به احساس قضاوت و مهارت شخصی او است که معمولاً به تجربه او نیز در این کار ارتباط پیدا می‌کند.

مدیریت به عنوان یک علم تکیه خود را برای تصمیم‌گیری بر اطلاعات و تئوری‌هایی می‌گذارد که قبلاً به اثبات رسیده و به صورت یک قانون یا فرمول یا روش در آمده است. طرفداران مدیریت به عنوان یک علم به پیشرفت علوم و تکنیک‌هایی اشاره می‌کنند که انسان بدون آن‌ها قادر به اداره یک موسسه نیست.

طرفداران مدیریت به عنوان هنر اظهار می‌دارند که مؤسسات و سازمان‌ها که ترکیبی از انسان، ماشین و وسایل و مواد هستند، آنقدر پیچیده‌اند که صدها و هزارها متغیر در عنصر تصمیم‌گیری وجود دارد و تنظیم این متغیرها و محاسبه آن‌ها، از عهده علم و تکنولوژی پیشرفته همچون کامپیوتر ساخته نیست. به همین دلیل سرانجام، اخذ تصمیم به عهده فرد گذاشته می‌شود که با مهارت و قضاوت سروکار دارد. وانگهی طبقه‌بندی و تحلیل اطلاعات و استفاده از تکنیک‌ها و روش‌های پیشرفته، کمکی است برای مدیر تا بتواند هماهنگی کند، کنترل کند و مهم‌تر از همه، تصمیم بگیرد، اما مستقیماً جانشین قدرت تصمیم‌گیری، هماهنگی، کنترل و هدایت مدیر نمی‌گردد.

ولی می‌توان مدیریت را هم علم دانست و هم هنر. چنانچه مدیری دارای تجربه کافی برای تصمیم‌گیری باشد و از تکنیک‌ها و روش‌های علمی نیز استفاده کند، از موفقیت بیشتری در مدیریت برخوردار خواهد بود همچنین درباره عناصر مدیریت، که در برخی از کتب مربوط به مدیریت به نام وظایف مدیریت مورد بحث و بررسی قرار گرفته است، نظرات مختلفی ارائه شده است ولی وظایف اصلی مدیریت را می‌توان در پنج عامل برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، تأمین نیروی انسانی، هدایت و کنترل خلاصه کرد.

دکتر حمید سرایداریان